

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 02.05.1973, sp. zn. 7 Co 42/73, ECLI:CZ:NS:1973:7.CO.42.1973.1

Číslo: 9/1974

Právní věta: O neprávem přiznanou dávku ve smyslu ustanovení § 53 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb. /1/ jde i tehdy, jestliže byl občanu přiznán jiný druh dávky, než jaký mu podle zákona náleží.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 02.05.1973

Spisová značka: 7 Co 42/73

Číslo rozhodnutí: 9

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Sociální zabezpečení

Předpisy: 101/1964 Sb. § 53 ods. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Navrhovatel, jemuž byl v r. 1967 přiznán od 24. 6. 1967 starobní důchod v částce 2103 Kčs (po odečtení zvláštní daně z důchodu pak v částce 1840 Kčs), se dožadoval přiznání invalidního důchodu při pracovním úrazu pro následky nemoci z povolání. Když bylo zjištěno, že navrhovatel je skutečně již od 24. 1. 1967 plně invalidní pro následky nemoci z povolání, vydal Úřad důchodového zabezpečení v Praze rozhodnutí z 24. 10. 1972, jímž navrhovateli přiznal invalidní důchod při pracovním úrazu v částce 2200 Kčs, po odečtení zvláštní daně z důchodu v částce 1925 Kčs, a zvláštní přídavek 91 Kčs. Tento invalidní důchod přiznal odpůrce navrhovateli od 17. 4. 1971, tj. za jeden rok nazpět od podání žádosti o tento invalidní důchod.

V opravném prostředku proti tomuto rozhodnutí se navrhovatel dožadoval, aby mu invalidní důchod při pracovním úrazu byl přiznán za 3 roky nazpět od podání žádosti, tedy od 17. 4. 1969.

Krajský soud v Ostravě zrušil rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení s odůvodněním, že invalidní důchod při pracovním úrazu náleží navrhovateli v rozsahu ustanovení § 53 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb. již od 17. 4. 1969. Jestliže bylo zjištěno, že navrhovatel splňoval podmínky pro invalidní důchod při pracovním úrazu již v roce 1967, pak mu byl starobní důchod přiznán neprávem, a je proto třeba postupovat podle ustanovení § 53 odst. 1 citovaného zákona.

K odvolání proti usnesení soudu prvního stupně namítal odpůrce, že v daném případě nelze použít ustanovení § 53 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb.

Nejvyšší soud ČSR usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že náhrada nákladů odvolacího řízení se účastníkům nepřiznává.

Z odůvodnění:

V ustanovení § 53 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb. se stanoví, že zanikne-li nárok na dávku nebo zjistí-li se dodatečně, že dávka byla přiznána neprávem nebo v nesprávné výši, anebo změní-li se skutečnosti rozhodné pro výši dávky nebo její výplatu, dávka se odejme, zvýší, sníží anebo se její výplata zastaví. Odnětí, snížení a zastavení výplaty dávky se provede ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byla vyplacena. Zvýšení dávky nesprávně vyměřené se provede ode dne, od něhož zvýšení náleží, nejvýše však za tři roky nazpět, a na doplatku se vyplatí celkem nejvýše částka 12 000 Kčs. Smyslem tohoto ustanovení je umožnit, aby mohla být přiznaná dávka odňata, zanikne-li nárok na tuto dávku, a aby mohla být nově upravena, zjistí-li se dodatečně, že byla přiznána neprávem nebo v nesprávné výši, nebo změní-li se skutečnosti rozhodné pro výši dávky nebo její výplatu.

Toto ustanovení vyjadřuje zájem socialistické společnosti na tom, aby každému občanu se dostalo na úseku sociálního zabezpečení toho, co mu podle zákona skutečně náleží, a aby byla zjednána náprava všude tam, kde došlo k pochybení, ať již ve prospěch nebo neprospěch občana, nedopatřením nebo z neznalosti skutečného stavu nebo právních předpisů, nebo jestliže nastaly takové nové skutečnosti, že původní nárok zanikl. Přitom toto ustanovení řeší jen případy, v nichž došlo k přiznání dávky sociálního zabezpečení a nevztahuje se na případy, v nichž žádost o dávku byla zamítnuta, i když se tak stalo v rozporu se zákonem.

Protože je v zájmu společnosti, aby se občanu dostalo, byť i dodatečně toho, co mu podle zákona náleží, co mu však, ať již z jakéhokoli důvodu, přiznáno nebylo, nutno za případ neprávem přiznané dávky považovat i případy, v nichž byl občanu přiznán jiný druh dávky, než jaký mu podle zákona náležel. Jestliže tedy byl přiznán např. starobní důchod, ačkoli občan ve skutečnosti splňoval podmínky pro přiznání invalidního důchodu, je třeba postupovat podle ustanovení § 53 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb. Při tomto postupu pak dochází k tomu, že se napravuje pochybení, ať již k němu došlo z jakéhokoli důvodu, od samého počátku. Novým rozhodnutím se tedy zjišťuje, že občan od samého počátku nenáležel starobní důchod, nýbrž invalidní důchod při pracovním úrazu. To, co bylo vyplaceno, bylo mu vyplaceno jako invalidní důchod. K případnému zvýšení pak dochází nejvýše za tři roky nazpět, přičemž doplatek nesmí činit více než celkem 12 000 Kčs.

Kdyby byl správný názor, že při změně druhu dávky neplatí ustanovení § 53 odst. 1, nýbrž ustanovení § 62 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb., bylo by třeba postupovat tak, že by invalidní důchod byl přiznán jako nová dávka za jeden rok nazpět ve smyslu ustanovení § 62 odst. 2 citovaného zákona, avšak starobní důchod by bylo možno odejmout teprve ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které byl již vyplacen. Nebylo by napraveno pochybení, k němuž došlo tím, že občanu byl původně přiznán nesprávně jiný druh dávky, nýbrž šlo by o přiznání dávky, na kterou nově vznikl nárok. Pak by ovšem bylo třeba vyplatit občanu invalidní důchod za dobu jednoho roku před podáním žádosti, starobní důchod by však bylo možno odejmout teprve ode dne doručení rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu a odnětí starobního důchodu. Vrácení částek přijatých občanem na starobním důchodu by bylo možno požadovat jen podle ustanovení § 53 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. Protože však v takovém případě příjemce dávky nepochybně nezavinil výplatu starobního důchodu, nebylo by možno dosáhnout vrácení částek vyplacených na starobním důchodu. To by ovšem odporovalo jak smyslu ustanovení § 53 odst. 1, tak i ustanovení § 62 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb.

Protože tedy v daném případě bylo zjištěno, že navrhovateli měl být již v roce 1967 přiznán plný invalidní důchod při pracovním úrazu a nikoli starobní důchod, bylo třeba postupovat podle ustanovení § 53 odst. 1, nikoli podle ustanovení § 62 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. K přiznání

invalidního důchodu při pracovním úrazu mělo dojít se zřetelem k ustanovení § 56 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb., protože tento důchod je vyšší než důchod starobní.

Z uvedených důvodů bylo usnesení soudu prvního stupně potvrzeno.

Náhrada nákladů odvolacího řízení nebyla žádnému z účastníků přiznána, protože odpůrce neměl v odvolacím řízení úspěch a navrhovateli žádné náklady nevzešly.

1) Úplné znění zákona bylo vyhlášeno pod č. 5/1972 Sb.